

מאמרות

באחד היומנים המרובים, ששימשו לפיכמן כפנקסי-טיוטה לשיריו, לרשימותיו ולמסותיו, נמצא גם יומן משנת 1926, ובין דפיו מפוזרות אמרות שונות בעברית ובשפות אחרות, משל פיכמן ומשל אחרים. אמרות מסוג זה שיבץ פיכמן במסותיו, לעיתים פירסם אותן בנפרד, ויש שהר-חיב אותן ועשאן מסה בפני עצמה. דוגמאות נבחרות מאמרות אלה, שבצדן באה החתימה: י. פ., מובאות בזה. ניכר שפיכמן הירבה להתלבט בניסוחן של אמרות אלה, שכן המחיקות רבות.

★

בנוהג שבספרות, הפיקחים שבה זועפים והשוטים עליזים. אצלנו — גם השוטים זועפים.

★

יש מדרגה של אמנות כזו, העושה לאל כל יצירה.

★

סיגנון, שמבחינים בו, אינו אלא סיגנון מדומה.

★

לכל סיגנון טוב סימניו; אבל הטוב שבסיגנונים הוא זה, שקשה להראות על סימניו.

★

גם מאמצים גדולים לסיגנון הם בכלל סיגנון, אבל סיגנון אמיתי נוצר בלי מאמצים.

★

כדי להיות יותר מזה שנעשיתי, אפשר שהייתי חסר בעיקר מעט יותר איבה, מעט יותר שמחה-לאיד, אבל אני מוותר בכל לבי על עודף זה שנקנה בנשיכה ובחירוק-שיניים.

★

הכשרון לשנוא אינו מתת פחות חשובה לאמן מן הכשרון לאהוב. בלעדיו אפשר להיות רק משורר. אבל יש אהבה כזו, שהיא מכסה גם על חסרון השנאה.

★

יש בגרות של שנאה, כשם שיש בגרות של אהבה. במדרגה זו שתיהן נעשות גורמים ליצירה.

✱

כל אמנות, שאין רגש ומחשבה נעשים בה חטיבה אחת, אינה בכלל אמנות גדולה.

✱

בהומור אמיתי יש תמיד משום סמל.

✱

בדיחה אמיתית עשויה יותר ליישב פרובלמה גדולה ממסכת פילוסופית.

✱

רק יכולת מסופקת מוכרחת להבליט את עצמה פעם בפעם. כוח אמיתי יכול לוותר על זה.

✱

בכל הבלטה אין משום אצילות. אפילו בהבלטה של כשרון.

✱

הנוחים להיעלב והמקפידים על כבודם — לאלה, על הרוב, זר לגמרי רגש הכבוד האמיתי.

✱

קיצוניות יוצרת היא תמיד הכרח לבעליה. קיצוניות מתוך כוונה ורצון — השבלונה טובה הימנה.

✱

לא הדת, כי אם ההשכלה היא הביטוי האופטימי הגדול ביותר של האנושיות. ההשכלה מאמינה ביכולת האדם, באלוהותו. ההשכלה היא תעודת־חופש לאדם. הדת — ויתור, מקלט, בריחה. כל דתיות אמיתית אינה אלא פרי יאוש מן החיים, מן האדם.

✱

ביצירה נבדל הזייפן מן האמיתי בזה, שכשלונו של האחרון, אם גם בהיותו כבד מאד, אינו מותח לעולם קו של חשד על בעליו.